

ISSN 0868-3808 TRUNG TÂM KINH TẾ CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG

Kinh tế

Châu Á - Thái Bình Dương

Phát triển khoa học công nghệ Việt Nam

Xu hướng số hóa chuỗi cung ứng

Sự lan truyền của khủng hoảng tiền tệ

Trí tuệ nhân tạo nhìn từ góc độ pháp luật

Rào cản thương mại và tác động đối với xuất khẩu

ASIA - PACIFIC ECONOMIC REVIEW

Số 615 - Tháng 7 năm 2022

**Giải pháp đẩy mạnh thanh toán
không dùng tiền mặt**

www.ktcatbd.com.vn

TRỤ SỞ CHÍNH

176 Thái Hà, Đống Đa, Hà Nội

VĂN PHÒNG GIAO DỊCH

Số 18 ngõ 49 Linh Lang, Ba Đình, Hà Nội

Hotline: 0888381299

Email: ktcatbd@gmail.com

TỔNG BIÊN TẬP

Lê Văn Sang

PHÓ TỔNG BIÊN TẬP

Lê Kim Sa (Việt Hà)

Nguyễn Hồng Phối

HỘI ĐỒNG KHOA HỌC

Trần Văn Thọ

Võ Đại Lược

Đặng Nguyên Anh

Trần Đình Thiên

Lê Bộ Lĩnh

Nguyễn Đức Thành

Trần Đức Hiệp

Bùi Quang Tuấn

Phí Mạnh Tường

Hồ Đức Hiệp

Trần Thị Nam Thắng

Chu Văn Thắng

BAN TRỊ SỰ

Hồng Huê: 0962002215

Email: lehonghue0511@gmail.com

BAN THƯ KÝ - BIÊN TẬP

Hoàng Dung: 0938016618

Email: hoangdung.brand@gmail.com

Vân Anh: 0903833489

Email: ktcatbd.nc@gmail.com

Văn phòng Đại diện tại Tp. Hồ Chí Minh

14 Út Tịch, P.4, Q. Tân Bình, Tp. HCM

ĐT: (08)38117227 Fax: (08)38117997

Email: ktcatbd.hcm@gmail.com

Thường trú tại Tp. Hồ Chí Minh

Ngọc Thủy: 0933.69.38.98

Email: nhabaongocthuuy@gmail.com

GIẤY PHÉP XUẤT BẢN: 1545/BC-GPXB;

175/GP-BVHTT; 274/GP-BTTTT

In tại Công ty in My link

Giá: 40.000 VND

04. Một số giải pháp đẩy mạnh thanh toán không dùng tiền mặt trong nền kinh tế *Nguyễn Thị Hằng*
07. Thực trạng phát triển khoa học công nghệ tại Việt Nam giai đoạn 2011-2020 *Đỗ Thanh Hương*
10. Xu hướng số hóa chuỗi cung ứng: một số đề xuất hướng phát triển tại Việt Nam *Nguyễn Ngọc Thía*
13. Sự lan truyền của khủng hoảng tiền tệ: Tổng quan nghiên cứu *Nguyễn Quỳnh Anh*
16. Các nhân tố ảnh hưởng đến việc xác định mô hình và chính sách công nghiệp hóa – hiện đại hóa *Đào Thị Thu Trang*
19. Triển vọng xuất khẩu vải thiều Bắc Giang trong bối cảnh thực thi các Hiệp định Thương mại tự do thế hệ mới *Doãn Khánh Huyền, Nguyễn Thị Thanh Tâm*
22. Mối quan hệ giữa đào tạo tại chỗ và đổi mới sáng tạo: nghiên cứu trường hợp ở một số doanh nghiệp tại tỉnh Thanh Hóa *Nguyễn Ngọc Trung, La Ngọc Tuấn*
25. Trí tuệ nhân tạo từ góc nhìn luật pháp *Nguyễn Thị Lan Anh*
28. Nghiên cứu một số vấn đề khi triển khai E-Marketing trong doanh nghiệp tư vấn *Đặng Việt Phương, Nguyễn Thị Khánh Ngọc*
31. Hoàn thiện công tác quản lý chuỗi cung ứng tại Công ty cổ phần may Sông Hồng *Phùng Xuân Tráng*
34. Rào cản thương mại và tác động đối với hoạt động xuất khẩu của Việt Nam *Nguyễn Thị Thủy (1984), Nguyễn Thị Thủy (1985)*
37. Tác động của các chính sách ưu đãi thuế hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa thời đại dịch và một số khuyến nghị *Trần Thu Huyền, Nguyễn Đức Quang*
40. Thị trường bất động sản khu công nghiệp tỉnh Thái Nguyên *Lại Đức Giang, Nguyễn Quang Thi, Nguyễn Huy Trung, Hoàng Hữu Chiến, Nguyễn Duy Hải, Dương Minh Ngọc, Phùng Thị Thu Hà*
42. Thực trạng quản lý tài chính đất đai trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên *Phùng Thị Thu Hà*
45. Một số kết quả về phát triển hạ tầng kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Thái Bình hiện nay *Lê Ngọc Mai, Phan Thị Lệ, Nguyễn Lan Hương*
48. Đẩy mạnh phục hồi và tăng trưởng kinh tế - xã hội Việt Nam trong bối cảnh mới *Kiều Thị Thanh Tâm, Ngô Thị Thúy Là, Nguyễn Thị Hoa*
50. Nghiên cứu ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp tại Việt Nam *Phạm Kiên Trung, Đào Anh Tuấn*
52. Phân tích các nhân tố tác động tới hiệu quả toàn bộ của nguồn vốn trong doanh nghiệp *Nguyễn Trọng Hải*
55. Hệ thống đề biển Hà Lan và đề xuất mô hình liên kết để phát triển kinh tế biển bền vững *Đoàn Thị Hồng Vân, Bùi Khánh Vân, Kim Ngọc Tuấn*
58. Một số vấn đề lý luận về chống thất thu thuế thu nhập doanh nghiệp *Mai Thị Thu*
61. Thanh toán tiền nước không dùng tiền mặt tại Công ty Cổ phần Cấp nước Nhà Bè *Vũ Thị Thuý Nga*
64. Tác động của các yếu tố môi trường bên trong đến hiệu quả tài chính tại các ngân hàng thương mại ở Việt Nam *Nguyễn Thị Huyền*
67. Nghiên cứu nhân tố ảnh hưởng tới mức độ chấp nhận thông tin truyền miệng điện tử trên các nền tảng Marketing trực tuyến *Nguyễn Thị Thuý Hà, Phạm Thị Tuyết*

Nghiên cứu ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp tại Việt Nam

Phạm Kiên Trung

Đào Anh Tuấn

Trường Đại học Mở - Địa chất

Nghiên cứu ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm giúp doanh nghiệp, các cơ quan quản lý nhà nước có những chính sách điều chỉnh cơ cấu việc làm, cơ cấu ngành nghề, kỹ năng lao động hợp lý. Bài báo hệ thống hoá cơ sở lý luận về ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong doanh nghiệp công nghiệp, từ đó đề xuất mô hình đánh giá mức độ ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp này.

1. Mở đầu

Việc làm luôn là mối quan tâm chung của người lao động, doanh nghiệp và mỗi quốc gia. Vấn đề việc làm được xem xét, nhìn nhận ở dưới rất nhiều góc độ khác nhau như kinh tế, xã hội, luật pháp, v.v.... Đặc biệt trong giai đoạn hiện nay dưới tác động của cuộc cách mạng công nghệ 4.0, việc làm còn có mối liên hệ chặt chẽ với công nghệ. Công nghệ mới đã tác động mạnh mẽ đến việc làm của người lao động, của doanh nghiệp và của nhà nước.

Trên thế giới có nhiều nghiên cứu về ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm, và nhiều quan điểm gây tranh cãi về mối quan hệ này. Một số nhà nghiên cứu nhấn mạnh nỗi sợ hãi về “thất nghiệp công nghệ”, trong khi đó một số nhà nghiên cứu khác lại ủng hộ quan điểm về “lý thuyết đền bù”. “Thất nghiệp công nghệ” hàm ý việc giảm sút về việc làm, người lao động có xu hướng mất việc bởi công nghệ. Ngược lại “lý thuyết đền bù” lại cho rằng công nghệ sẽ góp phần gia tăng việc làm, có thể bù đắp cho những mất việc ban đầu do ảnh hưởng của công nghệ (Cơ chế đền bù thông qua máy mới, cơ chế đền bù thông qua giảm giá, cơ chế đền bù thông qua đầu tư mới, cơ chế đền bù thông qua tăng thu nhập, cơ chế đền bù thông qua giảm lương).

Ngoài ra, trong lý thuyết kinh tế cũng chỉ ra tác động kép của công nghệ đến việc làm đó là tác động tiết kiệm lao động (gọi là hiệu ứng dịch chuyển) và tác động kích thích việc làm (gọi là tác động bồi thường theo “lý thuyết đền bù” nói trên).

Tại Việt Nam, những nghiên cứu về mối quan hệ này chưa nhiều, đặc biệt là cho các doanh nghiệp công nghiệp, một ngành kinh tế quan trọng, chịu ảnh hưởng nhiều bởi yếu tố công nghệ. Đồng thời, đây cũng là ngành kinh tế có số lượng lao động rất lớn làm việc.

Do đó, nghiên cứu ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp là rất

cần thiết. Để từ đó có câu trả lời chính xác cho việc đầu tư công nghệ, có những chính sách phù hợp với lực lượng lao động, cơ cấu lao động để đáp ứng yêu cầu việc làm của doanh nghiệp công nghiệp trong bối cảnh cuộc cách mạng 4.0 hiện nay.

2. Cơ sở lý luận về ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp

Các lý thuyết kinh tế đã chỉ ra tác động kép của công nghệ đến việc làm theo hai hướng: (1) tác động tiết kiệm lao động (gọi là hiệu ứng dịch chuyển) và tác động kích thích việc làm (gọi là tác động bồi thường). Để đạt được điều này, tác động việc làm ròng của công nghệ phụ thuộc vào sự cân bằng tương đối của hai tác động này.

Mục đích ban đầu của việc triển khai công nghệ trong các doanh nghiệp là làm cho việc đổi mới quy trình có mối liên hệ chặt chẽ với việc tăng năng suất. Điều này cho phép công ty ổn định đầu ra nhưng với số lao động đầu vào ít hơn và chi phí đơn vị thấp hơn, điều này làm phát sinh hiệu ứng dịch chuyển của đổi mới. Tuy nhiên, hiệu ứng giá cả có thể có cơ hội bù đắp tác động tiết kiệm lao động này theo nghĩa là giảm chi phí đơn vị và mở rộng năng lực sản xuất có thể đòi hỏi nhu cầu lao động và việc làm lớn hơn.

Hầu hết các mô hình lý thuyết đều khẳng định vai trò của công nghệ đến việc làm nhưng không cung cấp câu trả lời rõ ràng tác động của nó đến số lượng việc làm là tích cực hay tiêu cực. Các nghiên cứu cơ bản trong kinh tế cho biết cầu lao động ở cấp doanh nghiệp phụ thuộc vào mức lương mà doanh nghiệp có thể và sẵn sàng trả cho mỗi đơn vị lao động. Như vậy, hàm cầu lao động của doanh nghiệp được biểu diễn như sau:

$$L = f(w)$$

Với, w là lương của lao động, L là cầu lao động.

Trong nghiên cứu này sẽ xuất phát từ mô hình cơ bản trong kinh tế, có kế thừa và thực nghiệm để đề xuất mô hình nghiên cứu về ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp tại Việt Nam.

3. Đề xuất mô hình nghiên cứu

Mô hình lý thuyết trên được kết hợp một số yếu tố công nghệ của doanh nghiệp cụ thể như năng lực về công nghệ, quy mô doanh nghiệp, đặc điểm sản phẩm, phương pháp quy trình sản xuất, v.v..... Hàm cầu lao động lúc này như sau:

$$L = f(w, \theta, C)$$

Với, θ là năng lực công nghệ của doanh nghiệp, C là các đặc điểm của doanh nghiệp.

Tóm lại, để đánh giá ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp, nghiên cứu đưa ra mô hình ước lượng như sau:

$$Lit = \beta + \beta1\theta it + \beta2wit + \beta3Cit + uit$$

Trong đó:

Lit là biến việc làm của doanh nghiệp i trong thời gian t;

θit là năng lực công nghệ của doanh nghiệp i trong thời gian t;

wit là lương của người lao động trong doanh nghiệp i trong thời gian t;

Cit là các biến số liên quan đến đặc điểm doanh nghiệp i trong thời gian t như: quy mô doanh nghiệp, loại hình doanh nghiệp, đặc điểm sản phẩm, phương pháp quy trình sản xuất;

uit là các yếu tố gây nhiễu.

Các biến số và diễn giải các khái niệm trong mô hình

Các biến số và diễn giải các khái niệm trong mô hình

Biến số	Diễn giải biến số	Chỉ tiêu đo lường	Ký vọng tác động
Biến phụ thuộc			
Việc làm Biến việc làm tại doanh nghiệp i trong thời gian t	Là số lao động chính thức mà doanh nghiệp đóng bảo hiểm xã hội.	Tỉ lệ lao động chính thức là tỉ số giữa số lao động chính thức của một DN trên tổng số lao động chính thức của ngành.	
Biến độc lập			
Công nghệ Biến công nghệ của doanh nghiệp i trong thời gian t	Là tổng chi tiêu của công ty cho công nghệ, máy móc thiết bị và truyền thông thông tin.	Tỉ lệ giữa chi cho khoa học công nghệ và doanh thu của doanh nghiệp.	+
Tiền lương Biến tiền lương của người lao động của doanh nghiệp i trong thời gian t	Tiền lương hoặc tổng chi phí doanh nghiệp phải trả cho mỗi lao động.	Log(Wage) Logarit tự nhiên của lương người lao động hoặc tổng chi phí doanh nghiệp phải trả cho mỗi lao động.	-
Quy mô doanh nghiệp	Tổng doanh thu của doanh nghiệp	Log(Sales) Logarit tự nhiên của tổng doanh thu.	+
Quy trình công nghệ tạo ra sản phẩm	Là quy trình, đặc điểm dây chuyền sản xuất để tạo ra sản phẩm đầu ra.	Đùng biến giả: 1 và 0 Cho các quy trình, dây chuyền khác nhau	+

4. Kết luận

Tác động của công nghệ đến việc làm trong doanh nghiệp nói chung và doanh nghiệp công nghiệp nói riêng là vấn đề được quan tâm rất lớn của các đối tượng liên quan. Có nhiều nghiên cứu đã chỉ ra tác động kép của công nghệ đến việc làm theo (1) tác động tiết kiệm lao động và tác động kích thích việc làm. Để làm rõ các tác động này, nghiên cứu đã đề xuất mô hình ước lượng để đánh giá ảnh hưởng của công nghệ đến việc làm trong các doanh nghiệp công nghiệp. Kết quả của nghiên cứu là cơ sở để thực hiện các nghiên cứu thực nghiệm tiếp theo./.

Tài liệu tham khảo

Báo cáo Khoa học Công Nghệ Và Đổi Mới Sáng Tạo, Việt Nam. 2021. Chương trình đối tác chiến lược ốtxtrâyliana-nhóm ngân hàng thế giới Việt Nam 2035: Từ Chiến Lược Đến Hành Động-Trụ Cột Đổi Mới Sáng Tạo. www.worldbank.org.

Cirera, Xavier et al. Báo cáo của ngân hàng thế giới khu vực đông á-thái bình dương Đổi Mới Sáng Tạo ở Các Quốc Gia Đang Phát Triển Khu Vực Đông Á-Yêu Cầu Cấp Thiết.

Dachs, Bernhard, and Bettina Peters. 2014. "Innovation, Employment Growth, and Foreign Ownership of Firms: A European Perspective." Research Policy 43(1): 214-32.

Dosi, G., M.C. Pereira, A. Roventini, and M.E. Virgillito. 2022. "Technological Paradigms, Labour Creation and Destruction in a Multi-Sector Agent-Based Model." Research Policy 51(10): 104565.

Dosi, Giovanni, Mariacristina Piva, Maria Enrica Virgillito, and Marco Vivarelli. 2019. Embodied and Disembodied Technological Change: The Sectoral Patterns of Job-Creation and Job-Destruction. www.iza.org.

Harrison, Rupert, Jordi Jaumandreu, Jacques Mairesse, and Bettina Peters. 2014. "Does Innovation Stimulate Employment? A Firm-Level Analysis Using Comparable Micro-Data from Four European Countries." International Journal of Industrial Organization 35(1): 29-43.

Okumu, Ibrahim Mike, Edward Bbaale, and Madina Mwangale Guloba. 2019. "Innovation and Employment Growth: Evidence from Manufacturing Firms in Africa." Journal of Innovation and Entrepreneurship 8(1).